

423A

بسم رب اربع اربع

www.Ketab.ir

موسوی، سیدعلی ابوسعیدہ، ۱۹۸۷م۔

مداومت بر اعمال / سیدعلی ابوسعیدہ موسوی؛ ترجمہ محسن دلیر و محمدرضا شریفی۔
قم: مؤسسہ بوستان کتاب (مرکز چاپ و نشر دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم)، ۱۳۹۷.
۱۰۴ ص - (مؤسسہ بوستان کتاب؛ ۲۷۷۳) (اخلاق و علوم تربیتی؛ ۳۰۷. اخلاق
اسلامی؛ ۱۳۷)

ISBN 978-964-09-1978-1

بهرت نویسی براساس اطلاعات فیما.

کتابنامہ: ص. [۱۰۳] - ۱۰۴؛ همچنین به صورت زیر نویس.

۱. اخلاق اسلامی. الف. دلیر، محسن، ۱۳۵۴ - مترجم. ب. شریفی،
محمد رضا، ۱۳۵۰ - مترجم. ج. دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم. مؤسسہ بوستان
کتاب. د. عنوان: شان الاعمال. فارسی. ه. عنوان.

۲۹۷/۶۱

BP ۲۴۷/۸/م ۸۴

شماره کتابشناسی ملی: ۵۳۸۵۲۳۱

۱۳۹۷

■ موضوع: اخلاق اسلامی: ۱۳۷ (اخلاق و علوم تربیتی: ۲۰۷)

■ گروه مخاطب: - عمومی

شماره انتشار کتاب (چاپ اول): ۲۷۷۳

مسلسل انتشار (چاپ اول و بازچاپ): ۷۰۷۸

مقاومت بر اعمال

سید علی حسینی موسوی

ترجمه: دکتر محسن دلیر و دکتر محمد رضا شریفی

مداومت بر اعمال

- نویسنده: سیدعلی ابوسعیده موسوی
- مترجمان: دکتر محسن دلیر و دکتر محمدرضا شریفی
- ناشر: مؤسسه بوستان کتاب
- (مرکز چاپ و نشر دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم)
- لیتوگرافی چاپ: صحافی چاپخانه مؤسسه بوستان کتاب
- نوبت چاپ: اول ۱۳۹۰ • شمارگان: ۱۰۰۰ • بهای: ۹۰۰۰ تومان

تمامی حقوق نشر مکتوب و الکترونیک در متعلق به مؤسسه بوستان کتاب است

printed in the Islamic Republic of Iran

❖ دفتر مرکزی: قم، خ شهدا (صفائی)، ص پ ۹۱۷ / ۳۷۱۸۵، تلفن: ۷-۵، ۳۱۷۰ نمایه ۳۷۷۴۲۱۵۴ تلفن پخش: ۳۷۷۴۳۴۲۶

❖ فروشگاه مرکزی: قم، چهارراه شهدا (عرضه ۱۲۰۰۰ ساعت) • ب با همکای ۱۷۰ ناشر

❖ فروشگاه شماره ۲: تهران، خیابان انقلاب، بین وصال و فلسطین، پلاک ۱۵۱، تلفن: ۶۶۹۶۹۸۷۸

❖ فروشگاه شماره ۳: مشهد، چهارراه خسروی، مجتمع پاس، جنب دفتر تبلیغات اسلامی، راه بان رضوی، تلفن: ۳۲۲۳۳۶۷۲

❖ فروشگاه شماره ۴: اصفهان، چهارراه کرمانی، جنب دفتر تبلیغات اسلامی شعبه اصفهان، تلفن: ۳۲۲۲۰۲۷۰

❖ فروشگاه شماره ۵ (رنگین کمان، فروشگاه کودک و نوجوان): قم، چهارراه شهدا، نیش خیابان ارم، تلفن: ۳۷۷۴۳۰۷۹

اطلاع از تازه های نشر از طریق پیام کوتاه (SMS)، با ارسال شماره همراه خود به ۱۰۰۰۲۱۵۵ و ۱۰۰۰۲۱۵۴ درخواست به:

پست الکترونیک مؤسسه: E-mail: info@bustaneketab.com

جدیدترین آثار مؤسسه و آشنایی بیشتر با آن در وب سایت: www.bustaneketab.com

با قدردانی از همکاری که در تولید این اثر نقش داشته‌اند:

- اعضای شورای بررسی آثار • دبیر شورای کتاب و سرپرستار: ابوالفضل طریقه‌دار • ویراستار: مهدی محدثی
- اصلاحات حروف نگاری: اکرم صادقی و حسین محمدی • صفحه آرا: احمد مؤتمنی
- نمونه خوانی: اباصلت غریب • کنترل فنی صفحه آرای: سیدرضا موسوی منش
- کارشناس طراحی و گرافیک: مسعود نجابتی • طراح جلد: محمود هدایی
- اداره آماده سازی: حمیدرضا تیموری • اداره چاپخانه: مجید مهدوی و سایر همکاران لیتوگرافی، چاپ و صحافی • مدیر تولید: عبدالهادی اشره
- رئیس مؤسسه
- محمدباقر انصاری

فهرست مطالب

۹	گفتاری بسیار
۱۵	مقدمه
۱۹	ایمنی از ترس
۲۰	ایمنی از جن و وسواس
۲۲	ایمنی در سفر
۲۴	ایمنی در قبر از حشرات و فشار قبر
۲۵	گشایش در امور خانواده و عائله
۲۷	اجر و پاداش انبیا
۲۹	گذر از صراط و برانگیخته شدن با رسول خدا با مداومت به قرائت سوره «الاحقاسم»
۳۰	درک امام عصر و صاحب زمان علیه السلام
۳۱	نماز شب، باعث پایداری امور مؤمن
۳۴	اگر بمیری شهید برانگیخته می شوی و به بهشت می روی
۳۶	پاک سازی معده
۳۷	ورود به بهشت
۳۹	حُسن عاقبت با بسیار خواندن سوره الحاقه در نمازهای واجب و نافله ها

مداومت بر اعمال

- ۴۰..... حفظ آبروی خود و حفظ نسل از زنا با مداومت به قرائت سوره نور
- ۴۱..... حفظ خود و خانواده.....
- ۴۲..... ایمنی حفظ در سفر.....
- ۴۴..... نجات از زندان و اسارت.....
- ۴۵..... خیر دنیا و آخرت.....
- ۴۶..... دور کردن اندوه و گرفتاری.....
- ۴۸..... دفع جنو و دیوانگی.....
- ۴۹..... دفع فقر.....
- ۵۲..... دفع فقر از خود و فرزندان و نوادگان تا هفت نسل.....
- ۵۳..... دفع بلا.....
- ۵۶..... جلب رحمت خدای سبحان.....
- ۵۸..... دیدن پیامبر ﷺ در خواب.....
- ۵۹..... فراوانی مال و روزی.....
- ۶۶..... افزون شدن خیر.....
- ۶۸..... افزایش علم و دانش در اثر هم نشینی با دانشمندان.....
- ۶۹..... علم و هدایت و رحمت و برادری با زیادرفتن به مساجد.....
- ۷۰..... نماز شب، چراغی در تاریکی قبر.....
- ۷۱..... شفاعت دوستان و دوستان.....
- ۷۱..... هم صحبتی با حضرت عیسی علیه السلام.....
- ۷۴..... تندرستی و سلامت بدن.....
- ۷۷..... ایستادن در یک صف همراه فرشتگان و پیامبران.....
- ۷۸..... طول عمر.....

فهرست مطالب

۸۰	زندگانی پسندیده و محبوبیت در میان مردم
۸۲	غفران و آمرزش گناهان کبیره
۸۴	آمرزش گناهان
۸۵	نیازی در جان، مال و اولاد
۸۶	گشایش برای کسی که در تنگنا قرار گرفته
۸۷	برآورده شدن حاجات
۸۸	ادای دین و بدهی
۹۰	مداومت بر ذکر خدای رب
۹۱	اخلاص در بندگی با مداومت بر قرائت سوره فتح
۹۲	هم نشینی با پیامبر ﷺ
۹۳	باعث مضاعف شدن نعمت‌ها
۹۴	نجات یافتن از دشمن با دعا در شب و روز
۹۵	زخم زدن به ابلیس
۹۷	نامه عمل به دست راست
۹۹	خاتمه
۱۰۱	توصیه‌های مهم برای زائران عزیز
۱۰۳	کتاب‌نامه

گفتاری بسیار مهم

مداومت بر اعمال، از نظر کلامی یا عملی و از همه جهات دینی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی، آثار بسیار مهمی در زندگی دینی و اجتماعی انسان دارد. در این محث به بررسی آثار عادت و مداومت بر اعمال عبادی پرداخته‌ایم.

اندیشیدن در این موضوع بسیار را - که در اذهان طبقات مختلف، به‌ویژه جوانان و اندیشمندان و... بدید آمده و می‌آید - حل می‌کند؛ از جمله:

- چرا برخی از دیگران مشهورترند؟
- چرا یک کتاب مشهورتر از کتاب دیگر است؟
- چرا فلان طرح از طرح دیگر موفق‌تر است؟
- چرا فلان دانشمند، مثلاً فلان اختراع را کرده و دیگری نکرده؟
- چرا یک شخص به چنین نتایجی نرسیده، ولی دیگری به آن نتایج دست یافته است؟

- و پاسخ بسیاری از سؤال‌های دیگر....

همه این پرسش‌ها و تفاوت‌ها با وجود این است که هر دو

مداومت بر اعمال

شخص، تلاش و شرایط یکسانی داشته‌اند و حتی شخص ناموفق، ظاهراً بهتر هم بوده است.

در پاسخ به این پرسش‌ها باید گفت: علاوه بر خلوص نیت و توفیق از سوی خدای سبحان - که شامل حال برخی از اشخاص شده - استمرار و مداومت بر کارها و امور نیکو و ناامید نشدن، اهمیتی بسیار دارد. جابگانی بزرگ در به‌ثمرنشتن کارها و شکوفایی آن‌ها دارد؛ از این رو، سوف فلان کتاب مثلاً سال‌ها خود را برای بحث و تحقیق در روایات، تفسیر متون به سختی افکنده، تلاشی خستگی‌ناپذیر کرده و کتابش را تألیف نموده است؛ در حالی که عالمی دیگر، ده سال، بلکه ده‌ها سال بدون خستگی بدون داشتن تعطیلی، دربارهٔ نظریهٔ خویش به اندیشه و آزمایش می‌پردازد و آن را بررسی می‌کند تا به نظریه‌ای دست می‌یابد. همین‌طور است پاسخ دیگر مثال‌ها.

این سخن بدان معناست که هر کس صاحب معرفت و ایمان صحیح و نیت خالص باشد، با مداومت بر کارها، درمی‌یابد که خدای سبحان، جهان را برای منافع بشری در زمینه‌های علمی و عملی به تسخیر او درخواهد آورد. این نتیجه‌ای است که گروهی از علمای ابرار رضی الله عنهم عملاً به آن رسیده و نوآوری کرده، مهارت یافته و برای خدمت به مردم و دین حنیف تلاش کرده‌اند؛ از این رو، مثلاً دیده می‌شود که در خانه‌های همهٔ مؤمنان کتاب *مفاتیح الجنان* علامهٔ محدث، شیخ عباس قمی قدس سره وجود دارد؛ با این که کتاب‌های دعا و زیارت‌نامه‌های فراوان دیگری از سوی بزرگان تألیف شده، اما بسیاری از مؤمنان با *مفاتیح* بیشتر مأنوس

هستند. شاید بتوان علت را در اخلاص نیت مؤلف آن و تقوایش جست‌وجو کرد.

می‌توان گفت پاسخ صحیح این است که افزون بر خلوص نیت و قصد قربت در عمل، مؤلف *مفاتیح‌الجنان* در علوم مختلفی تخصص و داجادیت اهل بیت مهارت داشته و سختی تحقیق و پژوهش در منابع اصلی را به‌جان خریده است. هم‌چنین قلمی روان داشته و آثار متعددی از خود به یادگار گذاشته است. شاخص‌ترین تألیفات او عبارتند از: *سفینه البحار* (در هشت جلد)، *الکنی واللقاب* (در سه جلد)، *منتهی الآمال*، *نزهة المنتهی* (در سه جلد)، *الفوائد الرضویة* (در دو جلد بزرگ)، *وقایع الایام* و...

بنابراین، مداومت این رسم و اندیشه به خواندن و پژوهش بوده که برای ما *مفاتیح‌الجنان* را به ارمغان آورده است. همه آثار مشهوری که علمای ابرار قدس سره تألیف کرده‌اند نیز بر همین منوال بوده است. برای این پاسخ، یعنی تأثیر مداومت، دلایل بسیاری داریم که برخی از آن‌ها عبارتند از:

۱. عدل الهی؛ خدای متعال در سوره زلزال می‌فرماید: «مَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ * وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ»؛ هر کس اثری کار خیر انجام دهد، نتیجه آن را خواهد دید. کسی که پیوسته کار خیر انجام دهد، چگونه خواهد بود؟ هم‌چنین در سوره الرحمن می‌فرماید: «هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَانِ إِلَّا الْإِحْسَانُ». اگر پاداش احسان و نیکی جز احسان نیست، احسان پیوسته و مداوم چه نتیجه‌ای خواهد داشت؟ آیات بسیار دیگری نیز در این زمینه وجود دارد.

۲. روایات؛ روایات شریفی که در این کتاب به ذکر آن‌ها خواهیم پرداخت، آثار مداومت بر سخن یا عملی عبادی را بیان می‌کنند. آنچه اهمیت فراوان دارد، این‌که اگر کسی در آن‌ها بیندیشد، درمی‌یابد که تأکید بر مداومت تنها منحصر در مسائل عبادی نیست، بلکه شامل امور دیگر هم می‌شود.

گفتیم است که اگرچه معنای «اعتیاد» در دهه‌های اخیر، تنها با کاربایی ارتباط پیدا کرده که برای عقل و بدن زیان‌بار هستند، ولی این واژه مفهوم آن از سوی اهل بیت (علیهم‌السلام) در کارهای نیکویی که موجب جلب خیر، منفعت و عقل سلیم می‌شود، به کار رفته که مسلماً نشان‌دهنده اهمیت این مسئله و منافع نهفته در آن است.

۳. مطلق مداومت؛ در روایات دیگر هم بر مطلق مداومت بر اعمال بدون انحصار آن در جنبه‌ای معین، تأکید شده است. در روایت صحیحی، ثقة‌الاسلام محمدبن یعقوب کلینی (رحمه‌الله) در کتاب کافی از محمدبن یحیی و او نیز از احمدبن محمد، اسناد از حریز از زرارَه نقل کرده که امام باقر (علیه‌السلام) فرمود:

أَحَبُّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ مَا دَاوَمَ الْعَبْدُ عَلَيْهِ وَإِنْ قَلَّ؛^۱

محبوب‌ترین کارها نزد خدای - عزوجل - کاری است که بنده بر آن مداومت داشته باشد، اگرچه کم باشد.

هم‌چنین از امیرمؤمنان (علیه‌السلام) روایت شده که فرمود:

عَلَيْكَ بِإِدْمَانِ الْعَمَلِ فِي النَّشَاطِ وَالْكَسَلِ؛^۱

۱. شیخ کلینی، الکافی، ج ۳، ص ۲۷۵؛ کتاب الصلاة، باب المواظبة أولها، ح ۸.

بر تو باد که بر انجام دادن عمل در هر دو حالت نشاط و کسالت، مداومت نمایی.

باز از رسول الله ﷺ نقل شده است:

بِالصَّبْرِ يُتَوَقَّعُ الْفَرَجُ وَمَنْ يُدْمِنُ قَرْعَ الْبَابِ يَلْجِ؛^۱

با واسطه صبر است که انتظار فرج و گشایش می رود و هر کس بر

کوبیدن در، مداومت کند، وارد می شود.

هر کس به چشم بصیرت پژوهش کند و با نگاه حکیمانه تأمل و بررسی نماید، خواهد دید که این امر اهمیت بالایی دارد و برای کسانی که همواره علی دایره، در نهایت مصلحت است.

شاید توفیق یاسه باشیم که اذهان خوانندگان گرامی را به این نکته جلب کنیم؛ هر چند این سریاز به کتابی قتلور شامل ابواب و فصول مختلف دارد تا ارکان و اهداف آن سرانجام شود.

طبیعی است که مراد ما از اعمالی که باید به آنها عادت داشت و مداومت کرد، اعمال مطلوب و محبوب و نیکو است نه اعمال زشت و مورد نهی که انجام دهنده خود را خدای نکرده به سرایی و بدعاقبتی می کشاند.

از آفریدگار - عزوجل - درخواست می کنیم که به ما و ما و مردان و زنان مؤمن و مسلمان، توفیق مداومت بر اعمال نیکو عنایت کند که مصلحت هر دو جهان در آن است.

۱. آمدی، تصنیف غرر الحکم و درر الکلم، ج ۱، ص ۱۵۲.

۲. محمدبن علی الکراجکی، کنز الفوائد، ج ۱، ص ۱۳۹.

مقدمه

پژوهش در احادیث پیامبر ﷺ و اهل بیت علیهم السلام روشن می‌کند که: یکی از اساسی‌ترین پذیرش اعمال، مداومت بر انجام آنهاست؛ از همین رو، می‌بینیم که معصومان و پاکان، برای بخش بزرگی از اعمالی که آثار وضعی دارند، مداومت را شرط کرده‌اند و به همین دلیل، در روایات متعددی تأکید شده که یکی از شرایط استجابت دعا، پافشاری بر آن است. این کار هم در سختی هم در راحتی مطلوب است و ملائکه صدای دعاکننده را می‌شناسند؛ از این رو مناسب است تعدادی از اعمالی را که بر مداومت بر آنها در احادیث تأکید شده، در دسترس مؤمنان قرار دهیم.

از جمله روایات مزبور، روایت صحیحی است که شیخ مسلم در کتاب
محمد بن یعقوب کلینی رحمه الله در کتاب خود نقل کرده که امام باقر علیهما السلام فرمود:
اعْلَمْ أَنَّ أَوَّلَ الْوَقْتِ أَبَدًا أَفْضَلُ فَعَجِّلْ بِالْخَيْرِ مَا اسْتَطَعْتَ
أَحَبُّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ مَا دَاوَمَ الْعَبْدُ عَلَيْهِ وَإِنْ قَلَّ؛^۱

۱. شیخ کلینی، کافی، ج ۳، ص ۲۷۵، کتاب الصلاة، باب المواظبة أولها، ح ۸.

مداومت بر اعمال

بدان که اول وقت، همیشه برتر است؛ پس تا می‌توانی برای انجام کار خیر شتاب کن. محبوب‌ترین اعمال نزد خدای - عَزَّوَجَلَّ - عملی است که بنده بر آن مداومت کند؛ اگرچه کم باشد.

هم‌چنین در روایت معتبری، شیخ کلینی وَرَوَاهُ از امام صادق عَلَيْهِ السَّلَام روایت کرده که نامه‌ای به یارانش نوشت و به ایشان دستور داد تا آن را به هم بیاموزند، بخوانند، رعایت کنند و به آن عمل نمایند. آن‌ها نیز نامه مزبور را در محل اقامه نماز در خانه‌هایشان قرار می‌دادند و وقتی از نماز فارغ می‌شدند، می‌خواندند که در بخشی از آن آمده بود:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ. أَمَّا بَعْدُ، فَاسْأَلُوا رَبَّكُمْ الْعَافِيَةَ... وَقَدْ قَالَ ابْنُ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ: الْمُدَاوَمَةُ عَلَى الْعَمَلِ فِي اتِّبَاعِ الْأَثَارِ وَالسُّنَنِ وَإِنْ قَلَّ أَرْضَى لِلَّهِ وَأَنْتُمْ عَنْدهُ...!

به نام خدای بخشنده بخشاشد. اما بعد، از پروردگارتان عافیت بخواهید... زیرا پدرمان رسول الله ﷺ فرمود: مداومت بر عمل در پیروی آثار و سنن، اگرچه کم باشد، خدا را خشنودتر می‌سازد و نزد او سودمندتر است ...

دو نکته مهم

بررسی این روایات دو نکته را روشن می‌سازد:

نکته نخست: آثار مداومت منحصر به اعمالی نیست که در این کتاب خواهیم گفت، بلکه شامل هر عملی، حتی اعمال ساده نیز می‌شود.

۱. همان، ج ۸، ص ۸، کتاب الروضة، ح ۱.

نکته دوم: اعمال بسیاری وجود دارند که اگرچه واژه مداومت یا عادت درباره آنها به کار نرفته، ولی ذکر آنها در احادیث شریف روشن می‌سازد که باید به آنها مداومت کرد؛ مثل نماز شب، زیرا معقول نیست که آثار عظیم ذکر شده برای این نماز در اثر انجام آن (بلا در یک شب) تحقق یابد. همین‌طور آثاری که برای شستن دست، پیش و بعد از غذا خوردن ذکر شده و همچنین دعاهایی که هر روز، پس از نمازهای واجب خوانده می‌شوند و...

اهمیت مدارات بر دعاها

سیدمرتضی مجتهدی سبزواری - دامت افاضاته - برای کتاب *الصحيفة المهدية المنتخب حویش* - که موضوع آن نمازها، دعاها و زیارت‌نامه‌هاست - مقدمه واهی مهم نوشته که به جوانان مؤمن سفارش می‌کنیم در آغاز کتاب مدبور، به آن مراجعه کنند. در اینجا بخشی از مطالب آن را نقل می‌کنیم:

... مداومت بر دعاها تأثیر مهمی در اجابت رسیدن به هدف آنها دارد و این نکته مهمی است که هر کس بر خواندن دعا مداومت دارد، شایسته است به آن توجه کند؛ چون بیشتر مردم با یک بار قرائت دعا یا گفتن ذکر یا خواندن زیارت، به هدف خود نمی‌رسند.

به عنوان مثال، بیماری‌های جسمانی، اگر سطحی یا در مرحله آغاز باشند، ممکن است با یک نسخه درمان شوند، اما وقتی مزمن شدند و مدت ابتلا به آنها طولانی شد، درمان آنها به چندین بار استفاده از دارو و پیگیری درمان نیاز دارد. در بیماری‌های نفسانی نیز

چنین است؛ هر کس به بیماری نفسانی شدید یا ریشه‌داری مبتلا گردد و مدت ابتلا به آن طولانی شده باشد، نباید با یک‌بار قرائت دعا، انتظار داشته باشد رفع شود، بلکه برای بهبودی تکرار دعا لازم است؛ مثل بیماری‌های جسمی!

بنابراین، همان‌طور که بیماری‌های بدنی نیاز به پیگیری درمان دارند تا دارو اثر مورد نظر را بر جای گذارد، در اموری که زیرمجموعه دعا هستند نیز باید تکرار شوند تا اثر اجابت‌شان دیده شود.

آری گاهی برخی از مردم با خواندن یک دعا یا ذکر نامی از نام‌های خدای متعال به هدف خود می‌رسند، ولی تعداد چنین افرادی در جامعه بسیار اندک است و صحیح نیست که دیگران تنها با یک‌بار خواندن دعا، انتظار اجابت داشته باشند. این یکی از جهت‌های تأکید در روایات بر پافشاری و اصرار در خواندن دعاهاست...

از دیگر جهت‌های تأکید که در روایات آمده، این است که انسان بسیار دعا کند و دعا کردن او در هر دو حالت سختی و راحتی باشد، نه فقط در زمان سختی‌ها؛ طوری که فرشتگان آسمان، صدای دعاکننده را بشناسند.

امیدواریم با مداومت بر ذکرها و اعمال کلی و جزئی بهره‌مندی کرده شده در این کتاب و امید به لطف حق، میوه درخت شکیبایی را بچینید.

سیدعلی ابوسعیده الموسوی